

Jak się komunikować, gdy pod jednym dachem są przedstawiciele pokoleń Baby Boomers, X, Y, Z i Alfa?

Dr hab. Iwona Dronia, Prof. UŚ

Uniwersytet Śląski

Iwona.dronia@us.edu.pl

CZASOPISMO DLA NAUCZYCIELI
[języki:obce]
w szkole

- Grupy pokoleniowe: różnice
- Kanały komunikacyjne
- Problemy komunikacyjne
- Pokolenie Z & Alfa
- Komunikacja w klasie (również w dobie AI)
- Implikacje dydaktyczne

Poznajmy pokolenia:

- Generacja Tradycjonalistów: 1925–1942
- Generacja Baby Boomers: 1943–1960
- Generacja X: 1961–1981
- Generacja Y (tzw. Millenialsi): 1982–2000
- Generacja Z: 1996- 2001 -/2010/2012
- Generacja A: 2006/2010-2025

Ile lat ma statystyczny uczeń i nauczyciel?

- W latach 2021–2024 średni wiek studentów wynosił 24,6 lat; ponadto 89% studentów polskich uczelni miało mniej niż 30 lat, w tym 41% poniżej 22 lat (Hauschildt i in., 2024).
- Ponieważ uczniowie podstawówek stanowią aż dwie trzecie (66%) całej populacji szkolnej, ostateczny wynik średniej dla kraju jest mocno przesunięty w ich stronę i wynosi niespełna **13 lat** (GUS).
- w Polsce **38% nauczycieli ma 50+ lat** (wzrost z 22% w 2013 r.); udział młodych <30 lat należy do najniższych w OECD (ok. **6%**). **Przeciętny polski nauczyciel ma ~45–47 lat**

Pokolenie	Wartości	Praca	Postrzegani jako:
Baby Boomers	Optymizm, zaangażowanie	Ciężko pracujący, rywalizujący; potrafiący współpracować	Pracoholicy, pragnący władzy
X	Sceptycyzm, zabawa	Równowaga pomiędzy pracą a życiem prywatnym	Niecierpliwi, cyniczni
Y	Zabawa, towarzyskość, odpowiedzialność społeczna	Zaawansowane technologie, wielozadaniowość	Pewni siebie
Z	Odważni, brak zaangażowania	Zanik granic między pracą a rozrywką, zaawansowane technologie, szybki dostęp do informacji	Żyjący dniem dzisiejszym, wrażliwi, mocno polegający na mediach społecznościowych
A	Zabawa, empatia	Entuzjazm, zaangażowanie (?)	Uzależnieni od mediów społecznościowych, gier, wrażliwi

KOMUNIKACJA

Pokolenie	Podejście do komunikacji
Baby Boomers	Komunikacja bezpośrednia, używanie telefonów stacjonarnych, możliwość natychmiastowego kontaktu
Generacja X	Telefony komórkowe, kontakt ustalony wcześniej, raczej w godzinach pracy
Generacja Y	Komunikacja z użyciem Internetu i narzędzi na nim opartych - smartfonów i emaili, problemy z komunikacją bezpośrednią
Generacja Z	Komunikacja z użyciem narzędzi opartych na Internecie, smartfony, aplikacje, emotikony MEDIA SPOŁECZNOŚCIOWE Problemy z komunikacją interpersonalną

Raport "The 2025 Social Media Report", Moran i Ashe z Global Web Index

Preferencje platform społecznościowych według pokoleń

Platforma	Pokolenie Z (14–29 lat)	Milenialsi (30–46 lat)	Pokolenie X (47–65 lat)	Baby Boomers (66+ lat)
YouTube	★ 78% (Główne źródło wideo)	★ 70%	✓ Wysoka	● Średnia (Treści poradnikowe)
Instagram	★ 76%	★ 59%	● Średnia (Ograniczona)	✗ Bardzo niska
TikTok	★ 69% (Wyszukiwarka trendów)	● Okolo 30–35%	✗ Niska	✗ Znikoma (~8%)
Facebook	✗ Niska (tzw. „martwy profil”)	★ 75% (Główny kanał)	★ Wysoka	★ Dominująca platforma
Discord / Reddit	✓ Wysoka (Mikrospołeczności)	● Średnia	✗ Brak aktywności	✗ Brak aktywności
LinkedIn	● Rośnie (Poszukiwanie pracy)	★ Wysoka (Networking B2B)	✓ Wysoka	✗ Niska / Emerytura

- **Dopasowanie narzędzi komunikacyjnych zwiększa satysfakcję z uczenia się języka**
- Wyniki badania wskazały na umiarkowaną, ale istotną zależność między stopniem, w jakim narzędzia wykorzystywane przez prowadzących odpowiadały preferencjom studentów, a ogólnym poziomem satysfakcji z edukacji online.
- Podkreśla to znaczenie elastyczności w wyborze platform komunikacyjnych oraz potrzebę dostosowywania przez prowadzących strategii technologicznych do oczekiwań studentów.

Substytuty fizycznej obecności: bogactwo technologiczne i różnorodność narzędzi

- Choć nie chodzi tutaj bezpośrednio o „fizyczną” obecność, liczba często wykorzystywanych platform komunikacyjnych – rozumiana w tym przypadku jako „bogactwo technologiczne” – była pozytywnie związana z poziomem satysfakcji.
- Może to sugerować, że zróżnicowane i elastycznie reagujące cyfrowe środowisko nauczania może w pewnym stopniu zastępować fizyczną obecność, wzmacniając u studentów poczucie zaangażowania i uważności ze strony prowadzących.

Problemy z komunikacją

- Zwiększenie częstotliwości nauczania zdalnego
- Analfabetyzm funkcjonalny
- Problem z rozwojem kompetencji pragmatycznej
- Problem z utrzymaniem uwagi/konieczność częstszej stymulacji (zwłaszcza wzrokowej) i zmiany bodźca
- Problem z rozbieżnością preferowanych kanałów komunikacyjnych (nauczyciel uczeń)
- Osłabienie umiejętności komunikacji interpersonalnej przy jednoczesnej preferencji komunikacji w formie pisemnej
- Zwiększenie poziomu lęku językowego

A(na)lfabetyzm funkcjonalny

rodzaj kompetencji komunikacyjnej;

umiejętność przetwarzania informacji, konieczna do korzystania w życiu codziennym i w pracy zawodowej z powszechnie spotykanych materiałów drukowanych (Gulczyńska, H. i E. Świerzbowska-Kowalik, 1996)

zdolność do rozumienia, analizowania i wykorzystywania informacji w celu efektywnego działania w życiu codziennym i społecznym, przy czym kluczowa jest nie tylko umiejętność czytania i pisanie, ale także krytycznego myślenia i rozwiązywania problemów

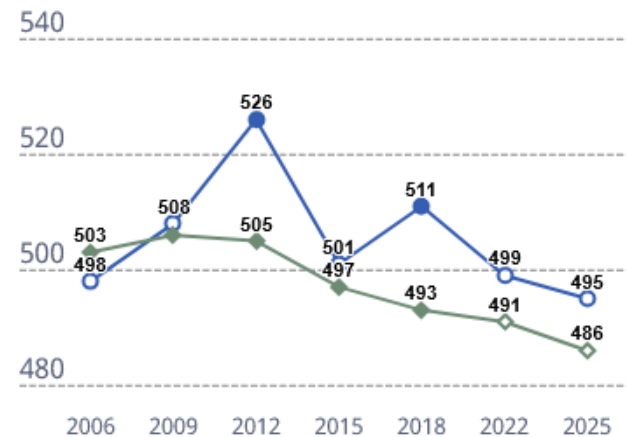
Osoby z analfabetyzmem funkcjonalnym potrafią czytać i pisać, ale mają trudności ze zrozumieniem tekstów, instrukcji czy dokumentów, co utrudnia im funkcjonowanie w nowoczesnym społeczeństwie

PISA 2025

W Polsce 7 103 uczniów z 217 szkół wzięło udział w badaniu, reprezentując około 384 700 piętnastolatków, czyli szacunkowo 89% całej populacji 15-latków (pokolenie Alfa).

Mean performance in science
PISA score points

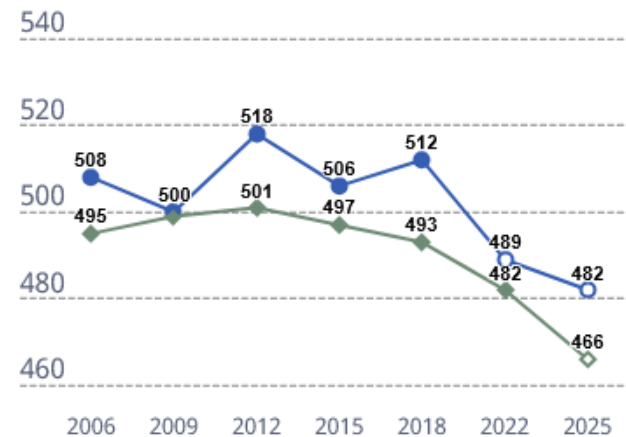
—○— Poland —◇— OECD average (23 countries)

Source: OECD, PISA 2025 Database, [Table I.B1.2a.36](#).

Mean performance in reading
PISA score points

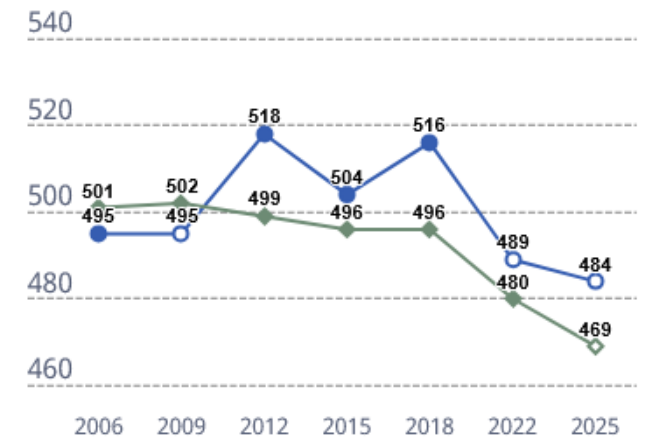
—○— Poland —◇— OECD average (23 countries)

Source: OECD, PISA 2025 Database, [Table I.B1.2a.37](#).

Mean performance in mathematics
PISA score points

—○— Poland —◇— OECD average (23 countries)

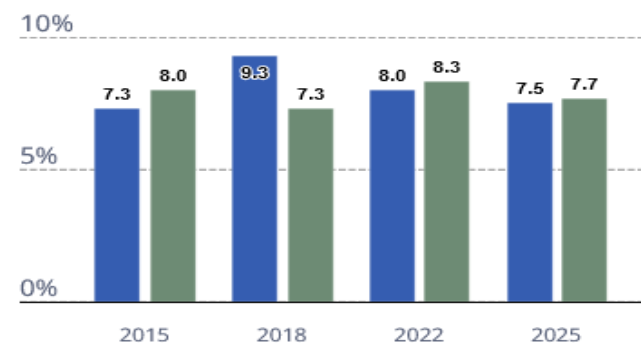

Source: OECD, PISA 2025 Database, [Table I.B1.2a.38](#).

Top performers in science

Percentage (%) of students scoring at or above Level 5

■ Poland ■ OECD average (23 countries)

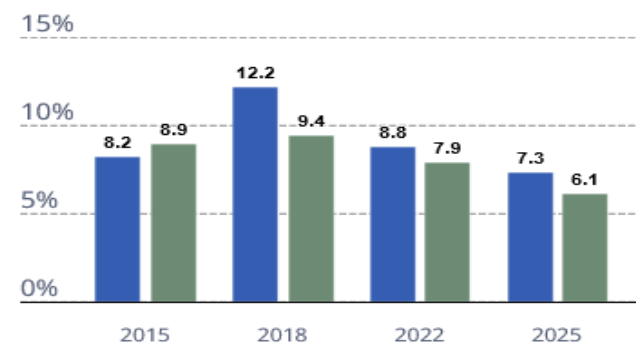

Source: OECD, PISA 2025 Database, [Table I.B1.2a.33](#).

Top performers in reading

Percentage (%) of students scoring at or above Level 5

■ Poland ■ OECD average (23 countries)

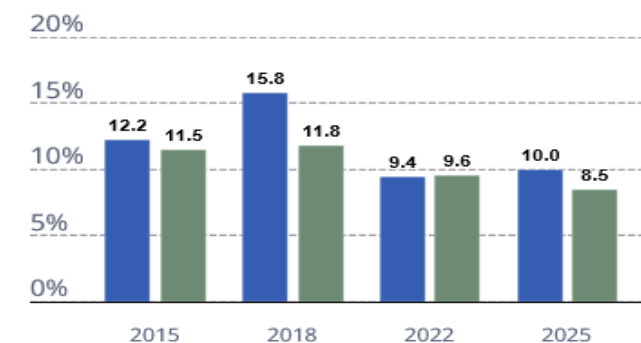

Source: OECD, PISA 2025 Database, [Table I.B1.2a.34](#).

Top performers in mathematics

Percentage (%) of students scoring at or above Level 5

■ Poland ■ OECD average (23 countries)

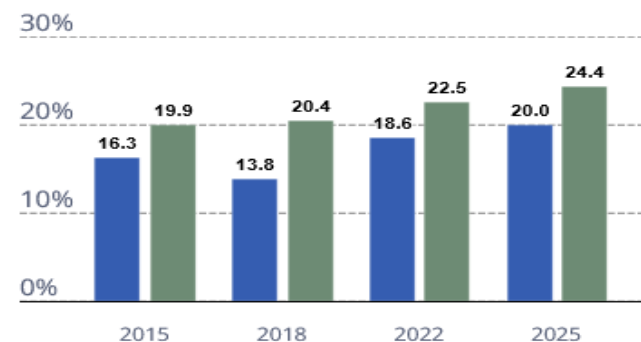

Source: OECD, PISA 2025 Database, [Table I.B1.2a.35](#).

Low performers in science

Percentage (%) of students scoring below Level 2

■ Poland ■ OECD average (23 countries)

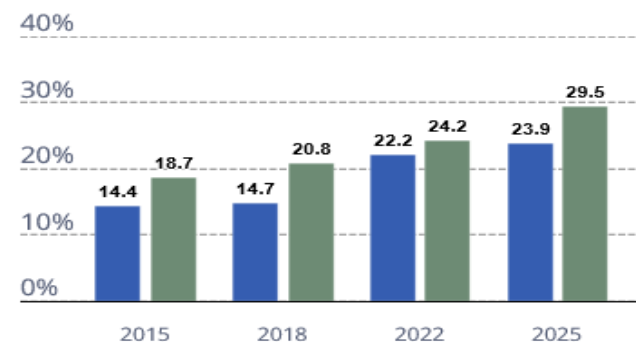

Source: OECD, PISA 2025 Database, [Table I.B1.2a.33](#).

Low performers in reading

Percentage (%) of students scoring below Level 2

■ Poland ■ OECD average (23 countries)

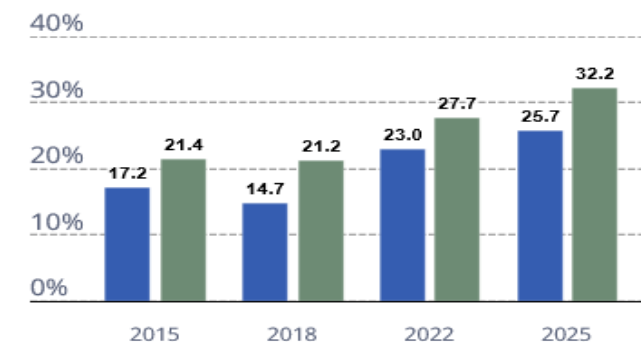

Source: OECD, PISA 2025 Database, [Table I.B1.2a.34](#).

Low performers in mathematics

Percentage (%) of students scoring below Level 2

■ Poland ■ OECD average (23 countries)

Source: OECD, PISA 2025 Database, [Table I.B1.2a.35](#).

Problemy z rozumieniem tekstu natury pragmatycznej

Difficulty and complexity of pragmatic comprehension tasks:
an eye-tracking pilot study of advanced Polish users of English (Dronia, Ślęzak-Świat, 2026)

- Wyniki pokazują, że zadania określone jako leksykalnie i strukturalnie łatwe zarówno przez studentów, jak i Grammarly oraz Text Inspector (tj. ich złożoność i trudność zostały ocenione jako niskie) ujawniają cechy zarówno złożone, jak i trudne dla przeciętnego czytelnika pod względem zachowania okoruchowego.
- Wydaje się, że wśród polskich zaawansowanych użytkowników języka angielskiego brakuje świadomości metapragmatycznej, która jest niezbędna do wyboru poprawnych odpowiedzi i wyciągania pragmatycznych wniosków z tekstów.

Nasza przyszłość: Pokolenie Alfa

Istotnym elementem wcześniejszych badań są wyniki najnowszych analiz, które pokazują, że pokolenie Alfa wchodzi w interakcje z technologią w sposób zasadniczo odmienny od wcześniejszych pokoleń. Te nowe formy interakcji widoczne są w wymiarze komunikacji i specyficznego żargonu -

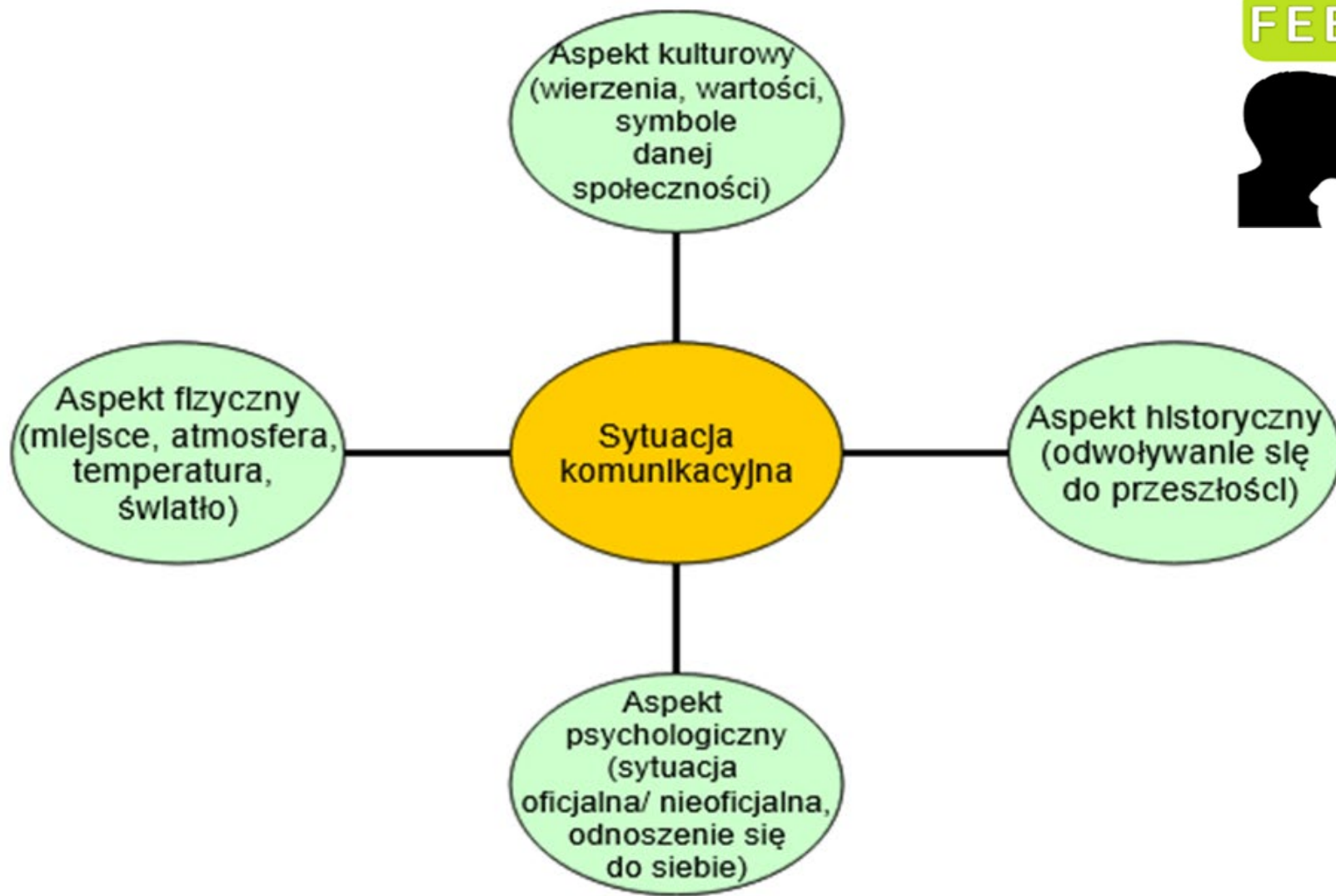
wzorców komunikacji cyfrowej, w której komunikacja pokolenia Alfa wykazuje charakterystyczne cechy (Höfrová et. al., 2024), takie jak:

- posługiwanie się mieszanymi formami językowymi,
- łączenie memów,
- terminologii związanej z grami
- odniesień do sztucznej inteligencji,

- Średni dzienny czas korzystania z platform cyfrowych **przekracza sześć godzin** (Publications Office of the European Union),
- 82% przedstawicieli pokolenia Alfa regularnie korzysta z wielu platform jednocześnie, a ich wzorce zachowań różnią się w zależności od tego, czy korzystają z platform gamingowych, społecznościowych czy wideo.
- Pokolenie Alfa jest więc drugim pokoleniem, na którego rozwój języka (również obcego) mają duży wpływ media społecznościowe (Dronia, 2022).

Czy uczeń będzie rozumiał nauczyciela?

Warunki towarzyszące komunikacji w klasie językowej

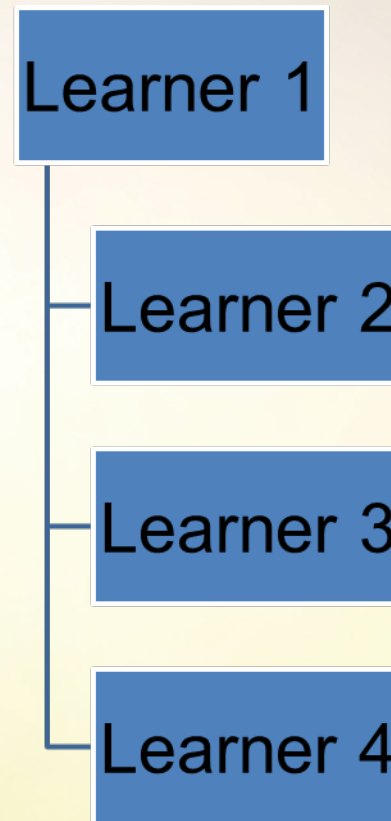
- Rozbieżności w użyciu kodów językowych
- Bernstein, 1980; kod ograniczony vs. Kod rozwinięty

EFEKTYWNA KOMUNIKACJA

Sprzężenie zwrotne – jeśli motywacja obu stron aktu komunikacyjnego jest duża, jest chęć kontynuowania komunikacji, **dochodzi do sprzężenia zwrotnego**, w którym następuje **zamiana ról**: odbiorca staje się nadawcą, a nadawca odbiorcą.

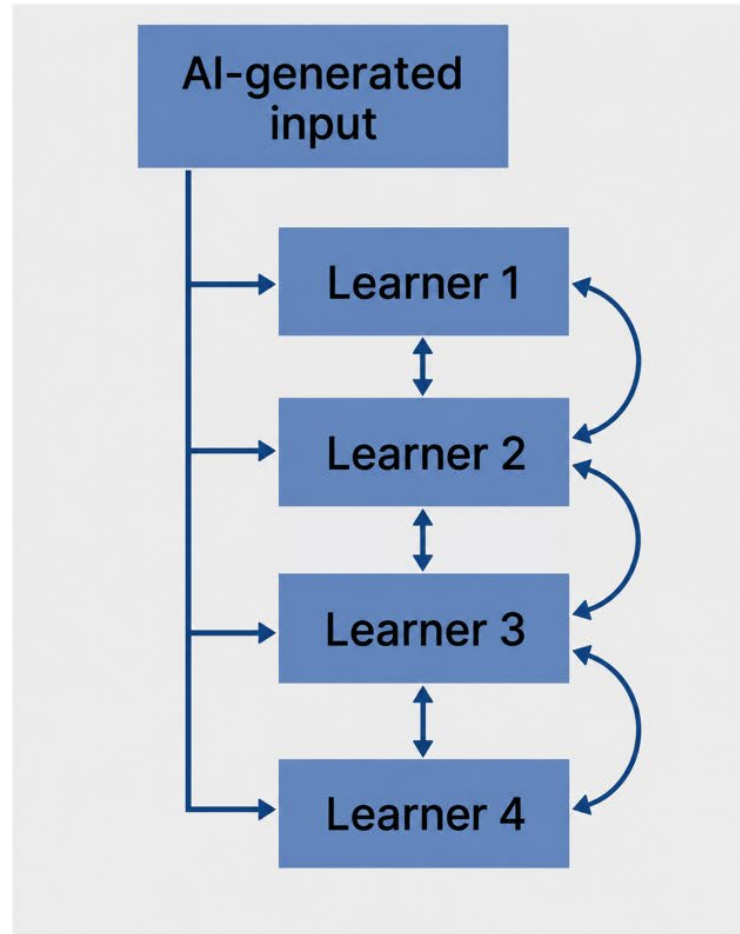
Sprzężenie zwrotne jest odwróceniem procesu komunikowania się, którym wyraża się reakcja na komunikat nadawcy.

Optymalna komunikacja w klasie, Sylwestrowicz, 1980

Komunikacja w klasie językowej w dobie AI

- Jak będzie wyglądać optymalny model komunikacji?
- Kto będzie głównym generatorem języka w klasie i jaką będzie miał on formę? (pisemną czy ustną)

Rola nauczyciela

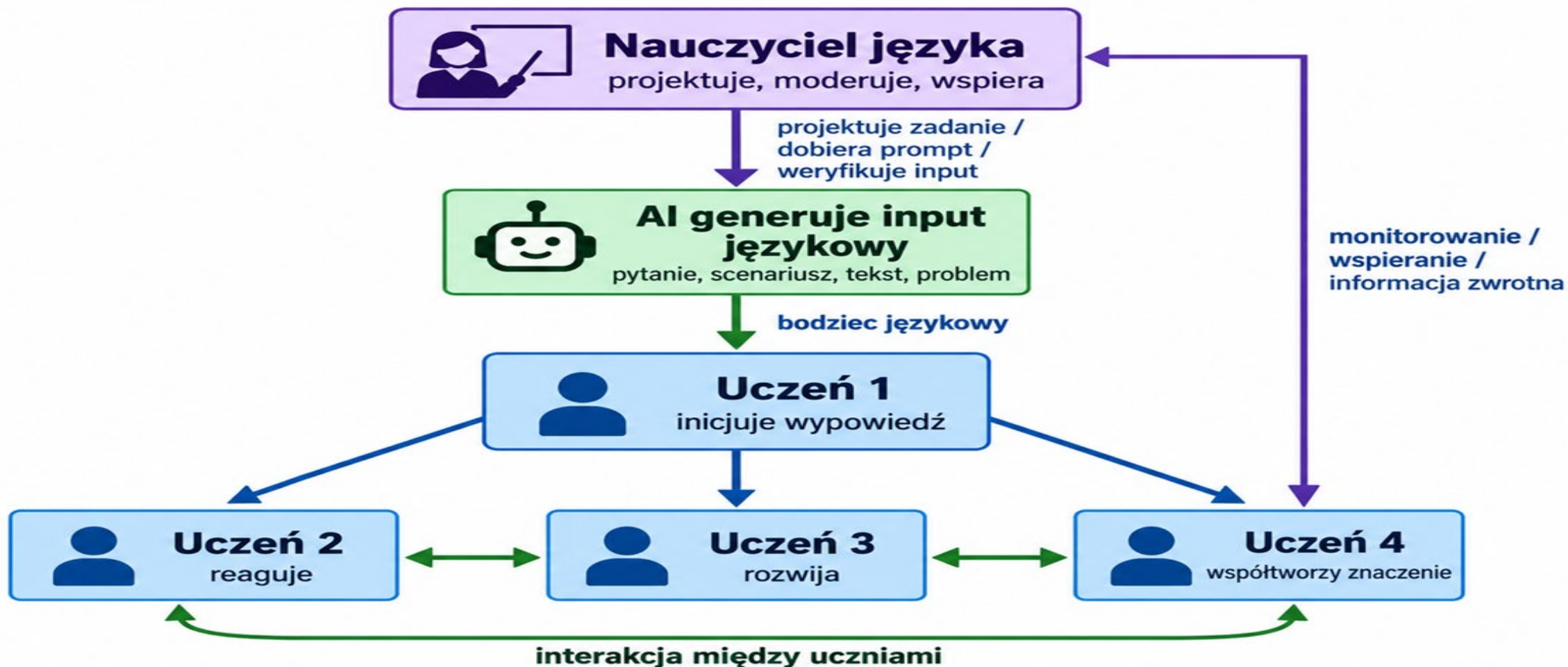
Rola nauczyciela w takim modelu nie znika, tylko przesuwa się z pozycji głównego dostarczyciela bodźca językowego (inputu) na pozycję projektanta i moderatora procesu komunikacyjnego.

W tym modelu można wyróżnić trzy funkcje nauczyciela:

- **przed interakcją:** projektant i selekcjoner bodźca językowego,
- **w trakcie interakcji:** moderator i scaffold (pomoc),
- **po interakcji:** źródło feedbacku i refleksji metajęzykowej.

AI generuje bodziec, uczniowie generują komunikację, a nauczyciel projektuje i nadzoruje cały proces

Model komunikacji w klasie językowej z udziałem AI i nauczyciela

AI dostarcza bodziec, uczniowie tworzą język, a nauczyciel projektuje i moderuje cały proces.

Jak uczyć pokolenie Alpha?

Wnioski z przeglądu systematycznego Höfrová, Balidemaj i Small (2024)
oraz model komunikacji w klasie językowej

1

Najważniejsze wnioski z badania

83 badania • 4 główne obszary

Rola nauczyciela

- nauczyciele potrzebują stałego rozwoju kompetencji cyfrowych
- powinni projektować atrakcyjne i aktualne środowisko uczenia się
- ich rola pozostaje kluczowa mimo technologii

Nowe podejścia do edukacji

- nauczanie powinno być aktywne, dynamiczne i multimodalne
- warto łączyć personalizację, grywalizację i uczenie angażujące
- ważny jest także rozwój społeczno-emocjonalny

Narzędzia dydaktyczne

- wykorzystywane są m.in. AR, VR, gry, aplikacje i media cyfrowe
- narzędzia często zwiększają motywację i zaangażowanie
- technologia powinna wspierać cele dydaktyczne, a nie dominować

Blended / online learning

- skuteczność zależy od wsparcia nauczycieli i rodziców
- potrzebne są doświadczenie, dobre prowadzenie i aktywność uczniów
- nauka zdalna ma potencjał, ale też ograniczenia techniczne i społeczne

Ważna obserwacja

Badania nie potwierdzają jednoznacznie, że pokolenie Alpha jest całkowicie odmienne od wcześniejszych pokoleń. Silnie podkreślano natomiast ryzyko osłabienia rozwoju społeczno-emocjonalnego i problemy związane z nadmiernym użyciem technologii.

Nauczanie języka angielskiego uczniów z pokolenia Z i Alfa

- Jak angażować pokolenie Alfa podczas zajęć?

- Włączaj do nauczania zadania wymagające **myślenia wyższego rzędu** – rozwijanie umiejętności rozwiązywania problemów, myślenia projektowego, współpracy oraz krytycznego myślenia pomaga wyposażyć uczniów z pokolenia Alfa w kompetencje potrzebne im w przyszłości.

- Jak uczyć uczniów z pokolenia Z?

- **Jasne instrukcje:** Przekazuj proste, jednoznaczne i zrozumiałe instrukcje dotyczące zadań i aktywności.
- **Integracja technologii cyfrowych:** Włączaj technologie edukacyjne do zadań, aktywności podczas zajęć oraz oceniania.
- **Szybkie przekazywanie treści:** Stosuj krótkie, dynamiczne i angażujące sposoby prezentowania treści i materiałów graficznych.